

előtt szülőföldjét, Tiszaszőlöst idéztük fel több írásával, majd második otthonát, Egert és környékét. Köszöntésén megjelentek a Magyar Nyelvtudományi Társaság vezetői, az ELTE, a Debreceni Egyetem és a Miskolci Egyetem társtanszékeinek képviselői. Intézményünk akkori vezetői – akik jelenlétükkel mostani ünnepségünket is megtisztelik – az Eszterházy Károly-emlékérem arany fokozata kitüntetésben részesítették.

Azóta a Líceum épületében nem találkozhattunk vele, nagyobb útra, emeletjárásra nem vállalkozik. De a városban naponta láthatjuk, gépkocsija segítségével eléri a számára szükséges helyeket. Szellemi frissessége mellett elismerésre méltó, hogy továbbra is vezet a sokak által jól ismert autóját. Örömről szolgál, hogy 90. születésnapja alkalmából Tanár urat a Líceum épületében köszönhetjük a Magyar Nyelvtudományi Társaság Heves megyei csoportjának A névtantól a dialektológiáig című ülésén. Kedves Péter, az Isten éltesse sokáig!

Hivatkozott irodalom

- BÍRÓ FERENC – FEKETE PÉTER – KORNYÁNÉ SZOBOSZLAY ÁGNES 2011. *Felsőnyárád nyelvjárása a 20. század végén*. Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékének Kiadványai 2. Líceum Kiadó, Eger.
- FEKETE PÉTER 1994. Papp István az ember, a tudós és a tanár. In: H. VARGA GYULA szerk., *Tanulmányok a magyar nyelvről*. Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei 22. Eszterházy Károly Főiskola, Eger. 115–120.
- FEKETE PÉTER 2007. *Szülőföldem, Tiszaszőlős a nevekben, földrajzi neveinek tükrében*. Pandora Könyvek 22. Líceum Kiadó, Eger.
- FEKETE PÉTER 2008. *Tájnyelvi ízek, helynévi kincsek a Tiszától a Bükkig*. Szerk. BÍRÓ FERENC – KALCSÓ GYULA. Eszterházy Károly Főiskola, Eger, 2008.
- FEKETE PÉTER – V. RAISZ RÓZSA szerk. 1990. *Az anyanyelv értékrendje és az iskola*. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 189. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest.
- GUSZMANNÉ NAGY ÁGNES – MISKOLCZI LÁSZLÓ – PETERCSÁK TIVADAR szerk. 2007. *Az egri hóstyák*. Eger Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Eger.
- SZENDE ALADÁR szerk. 1986. *Program az anyanyelvi nevelés továbbfejlesztéséért*. Tankönyvkiadó, Budapest.

ZIMÁNYI ÁRPÁD
Eszterházy Károly Egyetem

Janurik Tamás 80 éves*

Talán nem túlzás azt állítani, hogy Janurik Tamás a magyarországi finnugrista közösség egyik legsokoldalúbb egyénisége. Köszönheti ezt egyrészt sorsának és alkalmazkodó képességének, másrészt igen széleskörű érdeklődésének. A kollégák többségének egyenesen vezetett a pályája az általános iskolából a gimnáziumon át valamelyik egyetem bölcsészkarára. E diákok közül a szerencsésebbek a diplomaszerezés után rögtön egyetemi

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2018. november 13-i felolvasó ülésén.

oktatóvá vagy kutatóvá léptek elő, mások néhány évnyi középiskolai tanári munka után kerültek vissza az egyetemre. Janurik Tamásnak viszont már az érettségiért is meg kellett küzdenie. Szarvason végezte az általános iskolát, de gimnáziumba már nem mehetett – így bosszult meg egy távolabbi rokon egy olyan vélt sérelmet, amelyet Tamás szülei el sem követhettek. 1952-t írunk, abban az időben ez könnyen megtörténhetett. Így Tamás előbb marós ipari tanuló és szakmunkás lett, majd később szobafestő és mázoló szakmunkás bizonyítványt is szerzett. Munka mellett, a dolgozók gimnáziuma levelező tagozatán végezte el a középiskolát – a második osztály tárgyaiból a nyár végén ugróvizsgát téve, három év alatt. Önszorgalomból, autodidakta módon megtanult franciául, és 27 évesen, 1965-ben felvételt nyert a szegedi József Attila Tudományegyetem magyar–francia szakára. Később harmadik szakként felvette a finnugor szakot is. Első, magyar-francia szakos tanári diplomáját 1970-ben, a finnugor nyelvész másodikát 1971-ben szerezte. Ekkor már két éve a szegedi bölcsészkar dékáni hivatalát vezette. Innen került át Hajdú Péter kezdeményezésére a finnugor tanszékre, tanársegédi beosztásba, amelyből hamarosan adjunktussá lépett elő. Közben a tanulást sem hagyta abba: 1974-ben számítógép-programozói képesítést is szerzett. Ennek a tudásának később nagy hasznát látta.

Szegedi egyetemi oktatói pályája mintegy másfél évtizedet tett ki. Tamás közben három évet Párizsban töltött magyar lektorként a Sorbonne III egyetemen. Az 1980-as évek második felében Székesfehérvárra költözvén informatikai tudását hasznosította: több vállalatnak, intézménynek volt szoftverfejlesztője, de főként kiadványszerkesztéssel foglalkozott. Az 1990-es évek első felében újból egyetemi oktatóként dolgozott, a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem és az ELTE Finnugor Tanszéke foglalkoztatta fél-fél állásban. 1996-ban találta meg őt a Kecskeméti Tanítóképző Főiskola, ahol nyugdíjazásáig, 2007-ig dolgozott különböző beosztásokban, főiskolai docensként, főiskolai tanárként, tanszékvezetőként, főigazgatóként, majd 2000-től az integrált Kecskeméti Főiskola tanítóképző karának kari főigazgatójaként. Ez az intézmény 2017-től a Neumann János Egyetem Pedagógusképző Karaként működik, ennek professor emeritusaként köszönhetjük most Janurik Tamást.

Tanulmányai idején a Hajdú Péter vezette szegedi finnugor tanszék fő profilja a szamojéd nyelvek kutatása volt. Tamás is elsősorban szamojédológusnak tartja magát, bár pályája során sokfelé elkalandozott. A kalandozás oka lehetett kényszerűség, munkaköri kötelesség, de gyakran saját érdeklődése, mindenre nyitott szelleme vezette új utakra.

Az 1970-es évek elején, amikor én finnugor szakos hallgató voltam Szegeden, Tamás nekünk észet nyelvet tanított, és közben a doktori értekezését írta, amelyhez – ez akkor nagy szó volt – számítógépet is használt. A számítógép akkoriban egy fél szobát elfoglaló masina volt, és a használatához külön kellett „gépídot” foglalni. De érdemes használni, mert a CVC típusú magyar szóanyagot könnyen kidobta a gép, és alkalmas volt egyéb szóstatistikai vizsgálatok elvégzésére is – ez volt Tamás egyetemi doktori értekezésének a témája. A szamojéd nyelvek mellett pedig az észet mindvégig izgatta – bonyolult, nehezen leírható tótana, fonológiája és morfológiája miatt. S ahogy az egy jó finnugristával mindig megesik: az irodalom is megihlette. Tamás is számos versfordítással ajándékozta meg az észet irodalom iránt érdeklődőket.

A szamojéd nyelvek közül Tamás munkásságában kitüntetett helye van a szőlőkupnak. Sokat foglalkozott ennek hang- és alaktanával, különös tekintettel az igeeképzők rendszerére. Régóta készíti a részben már kihalt déli szamojéd nyelvek (kamassz, kojbal, matori, szőlőkup) átfogó leírásait. Tervei szerint ezekben az összes létező forrást feldolgozza, és így megírja

az egyes nyelvek nyelvtanát és összeállítja az egységes szójegyzékeket. Ezek a kutatások és forráskiadások már részben meg is jelentek. Janurik Tamás ugyanis kinevezte székesfehérvári otthonát Budenz Alkotóháznak, ahol napi 12 órában alkot, és folyamatosan jelenteti meg munkájának gyümölcsét. Több sorozatot is újtára bocsátott. A Finnugor Tudástár 24, hasonlóképpen a Szamojéd Tudástár is 24 füzetet számlál, az Uráli Tudástár 2, a Módszertani Tudástár szintén 2 kötetből áll. Van egy Kiskönyvek nevű sorozata is, amelynek kilenc része van. Ebben elsősorban a lovári és a kurd nyelvvel kapcsolatos anyagok vannak. Publikációinak listája megtalálható a Magyar Tudományos Művek Tára adatbázisban (<https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10008246&paging=1;20>).

Tamás ugyanis az a finnugrista, akit igen érdekelnek a nem finnugor nyelvek is. A lovárral a kecskeméti főiskolán találkozott: ott szembesült azzal, hogy a tanítóképzésben milyen nagy szükség van romológiai tudásra, konkrétan cigány nyelvi ismeretekre. Ezért nyelvtant írt, lovári–hindi összehasonlító szótárt és kétnyelvű olvasókönyvet szerkesztett, 500 kérdés és felelet formájában foglalta össze a legfontosabb nyelvtani ismereteket, de műfordítással is jelentkezett. De nem magyarra, hanem lovárra fordított egy eredetileg magyarul megszületett, bábjátéknak készült verses cigány legendát.

A saját állam nélküli cigányoktól jutott el egy másik állam nélküli indoeurópai néphez, a kurdokhoz. Önmaga kipróbálására kezdett el kurdul tanulni, ami négy hónap alatt sikerült is neki, és megszülettek a kurd kiskönyvek Isten elfeledett népe összefoglaló címmel: nyelvtan és magyar–kurd, kurd–magyar szótár.

A gyűjtő és rendszerező szemlélet meg az informatikai tudás vezetett talán el a különféle szótárak szerkesztéséhez. Ezek közül a legfontosabb a 2009-ben az Akadémiai Kiadónál megjelent Magyar képzőszótár. Elkészült a kézírata egy kétkötetes nagy műnek, amely az összes magyar morfémát tartalmazza. A címe Magyar gyökszótár: köznyelvi szókincsünk szóelemtára. A mű a Tinta Kiadónál várja a finanszírozási lehetőséget.

Aki regisztrál az academia.edu oldalra, az láthatja, hogy milyen aktívan használja Tamás a tudományos információátadásnak ezt a hatékony eszközét. Szinte minden héten feltölti egy-egy írását, és olyanokat is elér vele, akik nem feltétlenül olvasnának finnugor szakirodalmat. Olvasóinak száma az ezret is meghaladja, különösen, amikor a széles közönséget érdeklő írással áll elő. Ez történt legutóbb, amikor a korai ősmagyar nyelv hang- és alaktanát tárgyalta két részletben. Az ezzel kapcsolatos állásfoglalásában van egy mondat, amellyel mindnyájan egyetérthetünk: „A valódi tudomány úgy halad előre, ha egyes nagy álmodozók merész, újszerű gondolatokat vetnek fel, majd mások ezeket aprólékos, gondos munkával megcáfolják vagy éppen utólag igazolják, mindenképpen új, magasabb szintre emelve az adott tudományterület állapotát”.

Van egy internetes felület, melyen a diákok értékelhetik tanáraikat. A kecskeméti főiskola egyik diákja, a Nyelvészeti ismeretek című kurzus hallgatója ezt írta Janurik Tamásról: „Minden idők legkedvesebb tanára, és hihetetlenül intelligens, sőt, emellett végtelenül szerény, de humoros ember. Csak szépeket tudnék róla mesélni, sokszor beszélgetett a hallgatókkal, sokkal több emlék maradt bennem róla, mint más tanárokról. A legjobbakat a Tanár Úrnak! :)”

Mi mást kívánhatnánk mi is, mint a legjobbakat! Isten éltesse Tamás, kívánjuk, hogy sikeresen vidd véghez megkezdett munkáidat, őrizd meg mindenre nyitott szellemedet, alkotó kedvedet.